

Lahden Museot /
Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo 29.4.2021

litin kunta
kirjaamo.iitinkunta@iitti.fi

Viite: Lausuntopyyntöne 18.3.2021

Asia: litin rakennusjärjestyksen uusiminen

litin kunta on uusimassa rakennusjärjestystään. Lahden Museot/Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo lausuu 5.3.2021 päivätystä litin rakennusjärjestyksen luonnoksesta seuraavaa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 14§ mukaan rakennusjärjestyksessä annetaan paikallisista oloista johtuvat suunnitelmallisen ja sopivan rakentamisen, kulttuuri- ja luonnonarvojen huomioon ottamisen sekä hyvän elinympäristön toteutumisen ja säilyttämisen kannalta tarpeelliset määräykset.

Rakennusjärjestyksen rooli korostuu alueilla, joilla tarkin kaavataso on maakuntakaava. Maalaismaisena kuntana tällaista aluetta on litissä pinta-alallisesti paljon, joskin harvaan asuttuna. Näillä alueilla on kuitenkin myös muinaisjäänneksiä sekä rakennus- ja kulttuurihistoriallisia, kyläkuvallisia ja maisemallisia arvoja, joiden huomioon ottaminen on kaavan puuttuessa tärkeää nostaa esille rakennusjärjestyksessä.

Rakennusjärjestyksen luonnoksessa on jo joitakin mainintoja arvokohteisiin tai suojeltuihin rakennuksiin kohdistuvien toimenpiteiden osalta. Arvokohde käsitteenä on siksi tärkeää avata myös rakennusjärjestyksen alkuosan määritelmässä seuraavasti: *Arvokohde voi tarkoittaa myös muita kuin kaavalla tai erityislaeilla suojeltuja kohteita, kuten kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti merkittäviä kohteita tai alueita. Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo antaa neuvontaa ja toimii lausunnonantajana arvokohteita koskien.*

Lisäksi museo esittää, että rakennusjärjestyksen 3 § alakohdaksi lisätään seuraavat huomioon otettavat asiat, kun suunnittelu ja rakentaminen kohdistuu kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta arvokkaille alueille, joilla ei toteudu asema- tai yleiskaavan ohjausvaikutus:

Kulttuuriympäristön huomioon ottaminen

1) Kiinteät muinaisjäänneks

Kiinteät muinaisjäänneks ovat muinaismuistolain rauhoittamia maaperässä säilyneitä rakenteita ja jälkiä ihmisen muinaisesta toiminnasta. Muinaisjäännealueilla muinaisjäännekseseen kajoaminen on kiellettyä ilman

Museoviraston lupaa. Rakennushanketta suunniteltaessa tulee selvittää lähiympäristön mahdolliset muinaisjäännökset ja hankkeen vaikutus niihin. Tiedot muinaisjäännöksistä löytyvät Museoviraston ylläpitämästä muinaisjäännösrekisteristä (www.kyppi.fi). Kiinteän muinaisjäännöksen ja sen suoja-alueen määrittelee museoviranomainen. Jos rakennuspaikalla tai sen läheisyydessä sijaitsee muinaisjäännös, tulee rakennushankkeeseen ryhtyvän hyvissä ajoin neuvotella museoviranomaisen kanssa maankäyttöä koskevista suunnitelmistaan ja pyytää suunnitelmista alueellisen vastuumuseon lausunto. Ennen rakentamiseen ryhtymistä ja rakentamisen aikana tulee toimia museoviranomaisen määrittelemällä tavalla.

Muinaisjäännökset ovat muinaismuistolain 1 §:n mukaisesti rauhoitettuja heti löytyessään ilman erillistä suojelupäätöstä. Jos sellaisellakin alueella, josta ei ole tiedossa kiinteitä muinaisjäännöksiä, rakentamisen yhteydessä havaitaan merkkejä mahdollisesta muinaisjäännöksestä, on työt lain mukaan keskeytettävä ja ilmoitettava asiasta museoviranomaiselle (MML 14 §).

Viittaus: Muinaismuistolaki 295/63, MRL 197 §

- 2) Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaissa kulttuuriympäristöissä ja maisema-alueilla suunnittelun lähtökohdaksi on otettava kulttuuriympäristön arvojen säilyttäminen. Valtakunnallisesti arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä (www.rky.fi) ja maisema-alueita (www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Maisemat/Arvokkaat_maisemaalueet) koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (MRL 22§, 24§). Maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja maisema-alueiden aluerajaukset on esitetty maakuntakaavassa ja ne on otettava huomioon toimenpiteitä toteutettaessa (MRL 32§, 118§, 139§). Kyseisille alueille kohdistuvat toimenpiteet ovat luvanvaraisia ja Päijät-Hämeen alueelliselle vastuumuseolle on varattava tilaisuus lausunnon antamiseen.
- 3) Paikallisesti arvokkaissa kulttuuriympäristöissä ja inventoiduissa kohteissa suunnittelun lähtökohtana on kulttuuriympäristön paikallisen omaleimaisuuden säilyttäminen. Inventoiduista kohteista saa tietoa kunnasta tai Päijät-Hämeen alueellisesta vastuumuseosta. Alueilla, joissa inventoinnit eivät ole kattavia, on tarpeen tehdä lisäselvityksiä. Alueelliselle vastuumuseolle on varattava tilaisuus lausunnon antamiseen. (MRL 118§, 139§)
- 4) Kunnan viranomaisen voi lupaa haettaessa edellyttää rakennuksen kulttuurihistoriallisten arvojen selvittämistä tai kuntoselvityksen laatimista. Kulttuurihistoriallisten arvojen tai kohteen kunnan selvittää alan asiantuntija. Päijät-Hämeen alueelliselle vastuumuseolle on varattava tilaisuus lausunnon antamiseen. (MRL 118§, 139§)

Viittaukset: Maankäyttö- ja rakennuslaki 314/1999.

Lisäksi museo esittää seuraavia yksittäisiä täydennyksiä rakennusjärjestykseen:

§ 2.1 Toimenpiteiden luvan-/ilmoituksenvaraisuus

- 13) Aurinkosähkö- ja aurinkolämpöjärjestelmät: Aurinkopaneelit voivat olla julkisivuun voimakkaasti vaikuttava toimenpide, ja niiden sijoittelu arvokohteessa vaatii tarkempaa suunnittelua. Ehdotetaan lisäystä: *Arvokohteissa ja suojelluissa rakennuksissa julkisivuille tai katteelle asennettavat aurinkopaneelit edellyttävät aina toimenpidelupaa ja Päijät-Hämeen alueellisen vastuumuseon kuulemista.*

§ 2.2 Rakennuksen purkamislupa ja -ilmoitus

Ehdotetaan viimeiseen lauseeseen lisäystä: *Esimerkiksi kohteen kulttuurihistoriallisten arvojen selvittämisen ja dokumentoinnin tai purkukuntoisuuden selvittämisen takia.* (MRL 139§)

Museo esittää lisäksi, että rakennusjärjestykseen lisätään huomioita rakennusten korjaamisesta kulttuurihistoriallisen arvon säilymisen näkökulmasta: *Rakennuksia tulee korjata siten, että niihin liittyvät mahdolliset kulttuurihistorialliset arvot säilyvät, ja suojeltua rakennusta ei saa muuttaa tai käyttää niin, että sen suojeluarvo heikkenee. Päijät-Hämeen alueellisesta vastuumuseosta saa neuvontaa korjausrakentamiseen.*

Lahden Museot/Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö Hannu Takala

tutkija, arkeologi Esko Tikkala

korjausrakentamisen asiantuntija Anssi Malinen

rakennustutkija Reetta Nousiainen

Tiedoksi

Museovirasto
Hämeen ELY-keskus, Ympäristöyksikkö alueidenkäyttö